

ACTIVITATEA SUBMARINELOR BRITANICE DIN CLASA U CU BAZA ÎN INSULA MALTA ÎN CURSUL ANULUI 1941

ION MIHAI IONESCU

jimionescu@yahoo.com

Liceul Teoretic „Stephan Ludwig Roth” – Mediaș

ACTIVITY BRITISH SUBMARINES BASED IN MALTA DURING 1941

ABSTRACT

The Royal Navy, still the largest in the world in September 1939, included 58 submarines, mainly modern with 9 building. The “U” class British submarines operating from Malta in 1941, which had by now reorganized into the 10th Flotilla, continued to inflict heavy losses on the enemy. From the end of the advance in February 1941 to the opening of the Eight Army's offensive in November the Axis loss some 300.000 tons of supply shipping in the Mediterranean Sea as a result of their activities. Under the command of Lt. Cdr. Malcolm D. Wanklyn, HMS Upholder of the 10th Submarine Flotilla, played a central and unique role in this battle. HMS Upholder was the most successful of all British submarines in the during WW 2. She made 25 war patrols while based with 10th Flotilla at Lazaretto base in Malta. In all HMS Upholder is reported to have sink 2 destroyers, 3 submarines, 3 transport ocean liners, 10 supply ships, 2 oil tanker and 1 trawler totaling 128.353 GTR.

Keywords: Malta, 10th Submarine Flotilla, *HMS Utmost*, *HMS Unique*, *HMS Upright*, *HMS Upholder*, Lt. Cdr. M. D. Wanklyn.

Anul 1941 aduce, însă, pierderi sensibile Marinelor comerciale italiene și germane, angrenate în operațiuni de transport naval și aprovizionare în Marea Mediterană, pentru forțele Axei aflate în Africa de Nord. Astfel, în intervalul 1 ianuarie-1 iunie 1941, traficul convoaielor Axei spre Libia este serios perturbat, în diferite angajamente navale, datorită spargerii codurilor navale și ale deciptării mesajelor *Enigma*¹ prin sistemul ULTRA de către unitatea secretă a MI6 de decodori GC & CS (Government Code and Cypher School), mai bine cunoscută ca *X Station*, cu sediul la Bletchley Park. Italienii și germanii pierd 30 de nave

---

¹ Mai multe informații despre decodificarea mesajelor Axei în Marea Mediterană, vezi în lucrarea: *ULTRA: Secret German Messages from World War II - Military and Naval Signals*, Bethesda MD.: University Publications of America of the Old Dominion University Library, 1989, declassified microfilm pp. 1025-1026, item 156.

comerciale, 4 distrugătoare din escortă, cu un deplasament total de 89.185 tone registru brut², 12 vase fiind scufundate de submarineele britanice de tip *U*, 4 de către avioanele de bombardament ale Royal Air Force, 8 în diferite confruntări de linie (cazul convoiului *Luca Tarigo* din 16 aprilie 1941, când cinci nave italiene și germane sunt scufundate), alte 6 fiind lovite de mine sau pierdute în urma atacurilor conjugate ale submarinelor și avioanelor de atac din Malta.

În următoarele trei luni ale anului 1941, alte 17 nave de transport ale Axei, cu un deplasament tonaj brut (TRB) de 59.523 t vor fi scufundate, cele mai multe fiind victimele submarinelor britanice de tip *U*³. Aceste mici submersibile costiere din clasa *U*, derivate din tipul *H* utilizat în Primul Război Mondial, aveau o lungime de 58,9 metri (180 feet), o lățime de 4,8 metri și un deplasament de 554 (545) t la suprafață, 630 t cu încărcătură completă și 752 (740) t în imersiune. Cu o putere motorizată Diesel și electric de 615 CP la suprafață și 825 CP în imersiune, aceste submarine atingeau viteza maximă la suprafață de 11, 25 noduri și 9 noduri în imersiune⁴. Ușor manevrabile, submersibilele britanice din această clasă erau înzestrate cu 4 tuburi lanstorpilă de 533 mm (21 inch), un tun pe punte de calibrul 76 mm (3 inch) și trei mitraliere antiaeriene montate pe pasarelă, raza de acțiune fiind de 7.041 km (3.800 mile marine), iar echipajul număra 31 de oameni⁵. Micile submarine britanice de coastă de tip *U*, construite la șantierele *Vickers Armstrong* din Barrow-in-Furness, dispuneau într-o misiune de maximum 10 torpile, dar cu tot acest dezavantaj vor obține rezultate incredibile pentru asemenea bastimente, acționând într-o mare interioară, ca Mediterana, de-a lungul desfășurării războiului mondial⁶. În comun cu alte submersibile britanice, dar spre deosebire de cele

---

² Printre cele 30 de nave de transport pierdute de forțele Axei în Mediterana în intervalul 1 ianuarie-1 iunie 1941, se număra pachebotul *Conte Rosso*, torpilat și scufundat de submarinul *HMS Upholder*, din cei 2.729 de militari aflați la bord fiind salvați 1.472, dar și vapoarele și cargoboturile *Maragona*, *Norge*, *Peuceta*, *Vulcano*, *Ingo*, *Multedo*, *Juventus*, *Capo Vita*, *Fenicia*, *Heraklea*, *Persiano*, *Adana*, *Aegina*, *Arta*, *Iserlohn*, *Sabaudia*, *Egeo*, *Leverkusen*, *Arcturus*, *Tenace*, *Enrico Costa*, *A. Cecchi*, *Giusto*, *Giovinezza*, *Zeffiro* și petrolierele *Giovanni Maria*, *Città di Messina*, *Laura Corrado* și *Antonietta Lauro*.

³ Cf. *Bollettino d'Archivio dell'Ufficio Storico della Marina Militare* (BAUSMM), între 1 iunie-1 iulie 1941 sunt atacate și scufundate cargourile *Arsia*, *Montello*, *Beatrice C*, *Scaroni* și *Pietro Quirini*; între 1 iulie-1 august 1941, alte cinci nave și anume cargourile *Ninfea* și *Peussen*, petrolierul *Barena* și șalandele *Ogaden* și *Barbarigo* sunt pierdute. Alte șapte nave de transport sunt scufundate între 1 august-1 septembrie 1941, și anume cargourile *Nita*, *Maddalena*, *Odero*, *Esperia*, *Lussin* și *Constanza* alături de motonava *Cilicia*.

⁴ J.J. Colledge, Ben Warlow, *Ships of the Royal Navy: A Complete Record of all Fighting Ships of Royal Navy*, Casemate Greenhill, 2010, p. 44.

⁵ Vezi mai multe detalii în: Peter Darman (ed.), *Warships and Submarines of World War II*, Kent, Grange Books, Hoo Near Rochester, 2004, pp. 134-135.

⁶ Din punct de vedere al dimensiunii, aceste submarine erau identice cu cele ale clasei *E* de război, care au fost utilizate cu succes de Royal Navy, între anii 1914-1918, lungimea redusă a acestor bastimente din clasa *U* făcându-le ușor de manevrat la suprafață și rapide pentru

germane sau americane, această clasă avea tuburile lanstorpilă pe dreapta, ceea ce făcea ca din cauza pre-unghiului de lovire redus, lansarea să fie dificilă, mai ales în cazul unei escorte care patrula pe partea dreaptă și naviga în zig-zag. Acest lucru cerea îndemânare din partea echipajelor submarinelor, nervi de oțel și o mare doză de șansă. La fel și atacurile din zonele de coastă, apărate de câmpuri de mine și de diferite alte obstacole, cu profil antisubmarin.

De asemenea, spațiul redus accentua senzația de claustrofobie, alte impedimente pentru echipaj fiind aerul din interior și economia strictă a resurselor de apă dulce. Deși în momentul izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial Marea Britanie dispunea de 58 de submarine, aparținând clasei *T* (submarine oceanice), clasei *S* (submarine maritime) și clasei *U* (submersibile de coastă), ultimul tip de unitate operativă, deosebit de manevrabil, va depăși prin rezultatele obținute, în intervalul 1941-1942, submarinele britanice de tip *S* și *T*. Un submarin britanic de tip *U* din Flotila a X-a cu baza în Malta va deveni celebru în bătălia pentru Mediterana, fiind cel mai de succes submersibil britanic de-a lungul desfășurării celei de-a doua conflagrații mondiale, reușind să scufunde, în 24 de misiuni, un tonaj inamic de 128.353 t! Este vorba de submarinul britanic *HMS Upholder* (P 37), comandat de Lt. Comandor Malcolm David Wanklyn (decorat pentru faptele sale de arme cu cea mai înaltă distincție militară britanică, *Victoria Cross*, dar și cu *D.S.O.* cu două barete), care va reuși să atace și să scufunde, pe baza informațiilor primite prin sistemul de decodare ULTRA, în intervalul 25 aprilie 1941-19 martie 1942, distrugătorul italian *Libeccio*, trei nave oceanice de linie italiene, reconvertite pentru transportul trupelor militare în Libia, *Conte Rosso*, cu un deplasament de 17.897 t, *Neptunia*, de 19.475 t, și *Oceania*, de 19.507 t, zece cargouri, două submarine inamice, două tancuri petroliere și un trawler înarmat, un total de 128.353 TRB (tone registru brut) scufundate! În alte atacuri separate, *HMS Upholder* a torpilat și a avariat grav crucișătorul italian *Giuseppe Garibaldi*, cu un deplasament de 9.050 t, dar și alte trei nave comerciale inamice⁷. Primele succese notabile în Mediterana sunt realizate de submersibilul *HMS Utmost* (*Extrema* în traducere liberă), care, până va ajunge la baza sa din insula Manoel – Malta, lângă Lazaretto Creek, va avea o adevărată odisee. Plecat din Marea Britanie, va fi implicat în 6 noiembrie 1940 într-o coliziune accidentală cu distrugătorul *HMS Encounter*, în largul apelor din apropierea Capului St. Vincent (Portugalia), care i-a deformat coca. Reparat la baza navală britanică din Gibraltar, *HMS Utmost* va arunca ancora în Valetta (Malta) abia

---

scufundare, timpul necesar pentru a se ajunge la adâncimea de periscop fiind de numai 30 de secunde.

⁷ DSC RN Capt. M. L. Croward, *HMS Upholder, Royal Navy Submarine*, în "Warship Profile", 16, 1972.

la finalul lunii ianuarie 1941⁸. Prima misiune a submarinului de coastă *HMS Utmost* va avea loc în 12 februarie 1941, când reușește să torpileze și să avarieze grav, lângă Tripoli, nava comercială italiană *Manfredo Camperio*, de 5.463 t.

În 8 martie 1941, întors din patrule, sub comanda Lt. Comandor Richard Douglas Cayley, echipajul primește informația că pe ruta Sicilia-Tripoli navighează un puternic convoi italian⁹. În 24 de ore pleacă în misiune și reușește să identifice, la înălțimea periscopului, convoiul în golful tunisian Hammanet, acesta fiind format din petrolierul *Tanaro*, cargourile *Caffaro* și *Fenicia*, escortate de nava auxiliară *Deffenu Attilo* și torpilorul *Papa*. După ce lansează câteva torpile de 533 mm spre *Deffenu Attilo*, care ratează ținta, submarinul britanic *HMS Utmost* reușește să scufunde în 9 martie 1941 nava italiană de transport *Capo Vito*, cu un deplasament de 5.683 t, la 30 de mile NE de Sousse (Tunisia). A doua zi, submarinul *HMS Unique*, comandat de Lt. Anthony Foster Collett, scufundă *Fenicia*, un vas italian din același convoi¹⁰. În 28 martie 1941, submarinul *HMS Utmost* descoperă un convoi format din cinci nave germane, escortat de 3 distrugătoare și torpiloare italiene. În ciuda navelor de siguranță, submersibilul britanic reușește să torpileze lângă coasta tunisiană, la 22 mile SE de insulele Kuriat, două vapoare germane care aduceau întăriri pentru *Afrika Korps*: *Heraklia*, de 1.927 t, și *Ruhr*, de 5.954 t, dintre care primul se va scufunda¹¹. Misiunile de luptă ale submarinului *HMS Utmost* vor continua: în 30 mai 1941, atacă în golful Sirte nava germană *Tilly L. M. Russ*, cu un deplasament de 1.600 t, și cargoul italian *Cadamosto*, de 989 t, însoțite de torpiloarele italiene *Pallade* și *Polluce*¹². Atacul nu reușește deoarece torpilele nu lovesc cele două ținte, iar echipajul submarinului trebuie să suporte contraatacul celor două torpiloare, care aruncă grenade antisubmarin de profunzime. Din fericire pentru britanici, submersibilul scapă fără avarii din acest atac¹³. În 26 iunie, la patru mile de Capul Todaro din Sicilia, *HMS Utmost* nu mai greșete ținta și cu trei torpile scufundă cargobotul italian *Enrico Costa*, de 4.080 t, apoi în 28 iulie 1941, aflat în patrulă la vest de coasta Calabriei, în sudul Mării Tireniene, torpilează și scufundă vaporul *Frederico C*, cu un deplasament de 1.466 t. În partea a doua a anului 1941, *HMS Utmost* reușește să torpileze și să scufunde, în 27 septembrie, la 8 mile NV de Capo Rascolmo, lângă Milazzo (Sicilia), torpilorul italian *Albatros*, apoi în noaptea de 1 noiembrie 1941 scufundă cargoul *Marigola*, cu un deplasament de 5.996 t, iar a doua zi, alături de submarinul polonez din clasa *U*, *ORP Sokół* (Comandant Cpt.

⁸ Tim Clayton&Phil Craig, *The End of the Begining: From the siege of Malta to the Allied Victory at El Alamein*, New York, Free Press, 2003, p. 72.

⁹ *Ibidem*, p. 73.

¹⁰ John Wingate, *The Fifthinh Tenth: The Tenth Submarine Flotilla and the Siege of Malta*, Pensance, Cornwall, Periscope Publishing, 2003, p. 46.

¹¹ http://www.naval-history.net/x_GM.../, accesat în 3 august 2015.

¹² *USMM*, 1973, p. 158.

¹³ J. Wingate, *op. cit.*, p. 47.

Borys Kornicki), angajează la suprafață cu tunul și scufundă vaporul italian *Ballila*, de 2.464 t, la 20 mile NV de Capul San Vito¹⁴.

Aflat în patrulă în apele siciliene, *HMS Utmost* va face o nouă victimă: crucișătorul greu italian *Trieste* este torpilat și avariat în 24 noiembrie 1941, pe când se întorcea la baza navală din Messina. În 13 decembrie 1941, la 15 mile S de Capo San Vito, submersibilul britanic, pe baza informațiilor oferite de sistemul de decodare ULTRA de la Bletchley Park, prin centrul de comandă de la Lascaris War Rooms din Valetta, atacă și scufundă navele de transport italiene *Fabio Filzi*, de 6.836 t, și *Carlo del Greco*, de 6.837 t¹⁵. Înainte de a se întoarce în Marea Britanie, în ianuarie 1942, *HMS Utmost* a efectuat recunoașterea mișcărilor navelor de război italiene în golful Taranto, care au fost relocate în sprijinul convoiului M 41 de aprovizionare cu carburanți, ce avea ca destinație Africa de Nord¹⁶. Cert este că până la finalul anului, submersibilul britanic *HMS Utmost* a obținut succese regulate între lunile februarie-iulie 1941 asupra navelor inamice care aprovizionau trupele Axei din Libia, având cel mai bun rezultat din Flotila a X-a submarine cu baza în Malta, din punct de vedere al tonajului registru brut (BRT/TRB) scufundat, care va fi depășit doar de *HMS Upholder*¹⁷.

Cel de-al treilea submarin britanic din Flotila a X-a, *HMS Upright*, comandant Lt. John Somerton Wraith, avariază grav în 31 martie 1941, lângă Tripoli-Libia, vasul *Galilea*, cu un deplasament de 8.040 t, după ce cu o lună înainte, mai exact în 25 februarie 1941, sub comanda Lt. Edward D. Norman, reușise să scufunde, în poziția longitudine nordică 34° 33' și latitudine estică 11°45', crucișătorul ușor italian *Armando Diaz*, lângă insulele Kerkennah¹⁸.

Cum am amintit, un alt important submarin britanic de tip U din Flotila a X-a cu baza în Malta, la rivalitate cu *HMS Utmost*, a fost *HMS Upholder* (P 37) comandant de Lt. Comandor Malcolm David Wanklyn. Dotat cu 10 torpile de 533 mm la fiecare ieșire pe mare, micul submarin *HMS Upholder*, deși excelent manevrabil, în patru misiuni de luptă, în intervalul 28 ianuarie-25 aprilie 1941, nu va înregistra succese majore ca *HMS Utmost*, va irosi 30 de torpile pentru o singură lovitură notabilă, în condițiile în care aceste torpile erau extrem de valoroase și dificil de adus în Malta, datorită asediului aeronaval la care era supusă insula în prima parte a anului 1941 de către forțele Axei¹⁹. Astfel, în 28 ianuarie 1941, la ora

---

¹⁴ Del Rodolfo Minio, *Sulle rotte dei convogli*, 2a parte, în "Storia Militare", no. 152, 2006, p. 34.

¹⁵ <http://www.uboa.net/allies/warships/ship/9350.html/>, accesat la 7 august 2015.

¹⁶ Stephen May, *Strangling Rommel: British Submarine Commanders in the Mediterranean, June 1940 to September 1943*, în "Mariner's Mirror", vol. 88, No. 4, 2002, p. 459.

¹⁷ J. Wingate, *op. cit.*, p. 49.

¹⁸ Ernie Bradford, *Siege Malta: 1940-1943*, London, Penguin Books, 1987, p. 89.

¹⁹ Sydney B. Hart, *Submarine Upholder*, Stroud: Amberley Publishing, Chalford Gloucestershire, 2009, p. 24.

04.30, *HMS Upholder* reușește să torpileze și să avarieze la sud de bancurile Kerkennah nava germană de transport *Duisburg*, cu un deplasament de 7.389 t, care va trebui să fie remorcată pe o distanță de 20 de mile, până la Tripoli, de torpilorul italian *Orione*²⁰.

Submarin britanic din clasa *U* plecând în misiune din baza de lângă Lazaretto Creek din insula Malta (credit photo: ww2day.com-800x596)

Două zile mai târziu, *HMS Upholder* atacă din nou, la vest de Tripoli, Libia, de la înălțimea periscopului, cu patru torpile, petrolierul *Delfin*, de 5.210 t, și cu alte patru nava comercială italiană *Motia*, de 2.336 t²¹. Din fericire pentru italieni, datorită unor dereglări, torpilele britanice ratează ținta, iar submersibilul va fi urmărit de torpilorul italian *Aldebaran*, care aruncă grenade antisubmarin, dar echipajul lui Malcolm D. Wanklyn scapă teafăr. La 1 mai 1941, aflat într-o nouă misiune în apropierea coastei tunisiene, la coordonatele 34°38' N și 11°39' E, submersibilul *HMS Upholder* surprinde, în jurul orei 12.00, un convoi al puterilor Axei, pe care-l atacă curajos, în condiții meteorologice dificile, de hulă puternică²². Echipajul britanic reușește să torpileze și să scufunde vaporul german *Arcturus*, de 2.576 t, și să avarieze un alt cargou german, *Leverkusen*, de 7.382 t. Perseverentul căpitan Malcolm D. Wanklyn nu părăsește raionul de luptă până când, în jurul orei 21.00, nu torpilează și scufundă, în cele din urmă, nava germană *Leverkusen*.

---

²⁰ *USMM*, 1973, p. 168.

²¹ DSC RN Capt. M.L. Crawford, *op. cit.*

²² Jim Allaway, *Hero of the Upholder. The Story of Lieutenant Commander M. D. Wanklyn, V. C., D. S. O.* Airlife Publishing, Shrewsbury, 1991, p. 49.

Alături de talentul său, dezvăluit în condiții de presiune la care a fost supus de eșalonul de comandă, trebuie menționat că Lt. C-dor Malcolm David Wanklyn a beneficiat din plin și de informațiile transmise prin sistemul de decriptare ULTRA de la Bletchley Park. O secțiune a Special Liaison Units (SLU) și a NID a fost instalată la 200 de metri sub Grădinile Barakka, în bastionul Lascaris (War Rooms), lângă docurile din Floriana²³, unul dintre cele mai bine păstrate secrete din Malta²⁴. Unitatea ultrasecretă SLU aparținea de Intelligence Service și distribuia informațiile descifrate de la germani și italieni pe filiera *Enigma*. După două săptămâni de odihnă a echipajului și o scurtă revizie a submersibilului, *HMS Upholder* pleacă într-o nouă misiune, primind de la SLU informații excepționale despre ruta unui important convoi inamic. Lucrurile nu au mers deloc ușor pentru echipajul submarinului, pentru că după plecarea din Malta o torpilă din tub a avut o avarie la percutor și o scurgere, trebuind să fie schimbată. Acest lucru, în spațiul limitat al compartimentului de depozitare, a fost o sarcină dificilă pentru echipaj.

Apoi, brusc, sistemul ASDIC (abreviere de la *Anti-Submarine Detection Investigation Committee*; în traducere din lb. Engleză, *Comitetul de cercetare pentru detectarea submarinelor*), de ascultare al submarinului, s-a dereglat. Aparatul ASDIC, cunoscut și sub denumirea de sonar, era utilizat pentru detectarea submarinelor inamice și a bancurilor de nisip subacvatice, cu ajutorul sunetelor și ultrasunetelor, ca submersibilul respectiv să știe ce se întâmplă în jurul lui atunci când este sub adâncimea de periscop²⁵. Alți comandanți de submarin ar fi renunțat în acel moment și s-ar fi întors la bază. Nu și Lt. Cdr. Malcolm D. Wanklyn, care, pe baza informațiilor decriptate prin sistemul ULTRA, avea obiective importante pe care să le atace. Trei convoaie inamice de aprovizionare au trecut prin zona de patrulare a submarinului britanic *HMS Upholder* și acesta le-a atacat pe toate.

---

²³ Paul R. Williams, *Malta Island under Siege*, Barnsley, South Yorkshire, Pen & Sword Military, 2009, p. 56.

²⁴ Se poate ajunge astăzi la complexul militar Lascaris War Rooms, din Valetta, un pic mai dificil. Cea mai bună opțiune, după opinia mea, este să mergeți la sud, de-a lungul Pjazza Kastilja pe Triq Girolmo Cassar, și să căutați la dreapta indicatorul care duce în jos, în Great Ditch, sub bastionul St. James. Se mai poate ajunge și de la grădinile Barakka, pe strada San Anton, în serpentină, spre bastionul Lascaris, săpat de Cavalerii de Malta în stâncă în Evul Mediu, ca loc de detenție pentru prizonierii de război. Atenție, intrarea se face printr-un tunel semnalizat. Loc de amplasare: Bastionul Lascaris, Battery Steet, Valetta. Telefon: +356 21234936. Site: info@wirtartna.org. Orar de vizitare: de luni până vineri, 09.30-16.00; sâmbăta și duminica: 12.30-21.30; taxa de intrare: 10 Euro pentru adulți; 7 Euro pentru studenți; 5 Euro pentru copii. Odată ajunși, luați un ghid audio care vă oferă în cinci limbi informații despre camerele de operațiuni.

²⁵ Sonarul (*Sound Navigation and Ranging: navigație și locație prin sunet*, în traducere din lb. engleză), servește pentru a avertiza echipajul și de o eventuală abordare a altor nave, atunci când vizibilitatea prin periscop este scăzută, iar lucrul cel mai important pentru acest set de ascultare este că orice comandant de submarin depinde în întregime de acest aparat, atunci când concepe procedurile tactice înainte și după atac.

Astfel, în 20 mai 1941, lângă Capul dell'Armi, *HMS Upholder* lansează patru torpile asupra petrolierului italian *Utilitas*, cu un deplasament de 5.342 t, care ia foc și se scufundă cu suprastructura incendiată²⁶. În 23 mai 1941, *HMS Upholder* atacă cu trei torpile vasul francez *Captaine Damiani*, de 4.854 t, care, avariat la babord și cu o bandă accentuată, ajunge totuși în port. Submersibilul britanic este contraatacat violent de navele de escortă de la suprafață, dar nu suferă daune. Până acum, în două atacuri separate, *HMS Upholder* lansase șapte torpile, o alta era inutilizabilă, iar arcul unuia dintre tuburi se defectase, aparatul ASDIC fiind dereglat și patrularea trebuia să se încheie în scurt timp²⁷.

În aceste condiții extreme, cu doar două torpile de 533 mm rămase intacte, Lt. Cdr. Malcolm Wanklyn nu a luat în considerare revenirea la baza din Malta pentru repararea submersibilului, cunoscând prin informațiile ULTRA care i-au parvenit că un convoi italian important era așteptat să traverseze strâmtoarea Messina. În seara zilei de 24 mai 1941, la 10 mile în larg de portul sicilian Augusta, echipajul Lt. Comandorului britanic Malcolm David Wanklyn dă marea lovitură: va ataca convoiul de nave italiene, aflat în marș pe două coloane, cu o escortă puternică, formată din distrugătoare, torpiloare și crucișătoare și câteva avioane Cant Z 1007²⁸. Este cel mai mare transport de trupe făcut până acum de armata italiană, pe ruta Napoli-Tripoli, într-un convoi care includea navele oceanice mari *Conte Rosso*, *Marco Polo*, *Victoria* și *Esperia*, escortate de patru torpiloare în siguranța imediată și de unitățile diviziei 3 crucișătoare ușoare²⁹. Comandantul submarinului britanic a estimat viteza navelor inamice și a făcut mental calculele necesare pentru lansarea torpilelor, considerând că cele trei vase de transport mari navigau cu 18, maximum 19 noduri, în centru detașându-se un bastiment masiv³⁰. Era pachebotul de linie *Conte Rosso*, reconvertit ca transportator rapid de trupe, care înainta cu viteza de 18 noduri. *Conte Rosso*, cu un deplasament de 17.879 BRT (tone registru brut), a intrat în serviciu în anul 1922, navigând pe linia maritimă Italia-New York, fiind primul transatlantic construit după Primul Război Mondial. În momentul atacului submarinului britanic *HMS Upholder*, pachebotul italian *Conte Rosso* avea la bord 2.482 de militari, din trupele de infanterie, geniu și artilerie ale Armatei de uscat, și tehnicieni din Regia Aeronautica, toți îmbarcați cu destinație Libia. Alături de aceștia, mai erau la bord personalul navigant al navei, care număra 247 de ofițeri și marinari, sub comanda căpitanului Fabris. În seara zilei de 24 mai 1941, la ora 20,40, pe o mare liniștită, în poziția latitudine nordică

---

²⁶ DSC RN Capt. M.L. Crowth, *op. cit.*.

²⁷ S.B. Hart, *op. cit.*, p. 98.

²⁸ J. Wingate *op. cit.*, p. 98.

²⁹ *USMM*, 1973, p. 171.

³⁰ DSC RN Capt. M. L. Crowth, *op. cit.*.

36°41' și longitudine estică 15°42', a avut loc atacul submersibilului britanic³¹. Când a dat ordin de lansare a torpilelor asupra celei mai mari nave din convoi, comandantul britanic a văzut prin periscop un distrugător foarte aproape, înaintea lui. Lt. Cdr. Malcolm Wanklyn a așteptat ca acesta să treacă și, nedetectat, pe o mare liniștită, a declanșat atacul cu ultimele două torpile, din apropiere.

Datorită acestui naufragiu surprinzător de rapid, a urmat o adevărată hecatombă umană: din totalul de 2.729 de oameni aflați la bordul lui *Conte Rosso*, 1.409 (după alte surse 1.297) de militari și marinari italieni au pierit în urma acestui atac, în apele Mediteranei³². Norocosul *HMS Upholder*, aflat pe un curs la 70 de mile marine est-nord-est de Tripoli, reușește să torpileze și să scufunde două nave oceanice de linie din aceeași categorie cu pachebotul *Conte Rosso*, convertite în transportatoare rapide de trupe, *Neptunia*, cu un deplasament de 19.475 t, și *Oceania*, de 19.507 t, pe care le atacase anterior, dar fără succes, în 31 august, în apropierea coastei tunisiene³³. De altfel, luna septembrie a anului 1941 a fost cea mai fructuoasă din an pentru britanici, care au reușit să paralizeze traficul naval spre Libia, reușind să scufunde în Marea Mediterană 9 nave, cu un tonaj total de 80.764 TRB, alături de cele două pacheboturi de linie, *Neptunia* și *Oceania*, alte șapte vapoare ale Axei fiind torpilate și distruse, printre ele cargourile *Sirena*, *Livorno*, *Caffaro*, *A. Oriani* și *N. Odero*, dar și motonavele *A. Gritti* și *Fluvior*. Marile pacheboturi *Neptunia* și *Oceania*, împreună cu un altul, *Vulcania*, au fost transformate în nave rapide de transport trupe, fiind repartizate unui convoi pe ruta Napoli-Tripoli. Surprinse de submarinul britanic *HMS Upholder*, comandat de Cpt. Malcolm David Wanklyn, în urma interceptărilor și decodărilor prin sistemul ULTRA transmise de SLC, primele două nave au fost atacate și scufundate de *HMS Upholder*, care a lovit cu patru torpile *Oceania*, coca acesteia sfâșiindu-se, și cu o singură torpilă, sub linia de plutire, *Neptunia*, uriașa navă rupându-se în două. Italienii au avut totuși noroc, deoarece se putea repeta tragedia umană de pe *Conte Rosso*, din cei 5.818 militari și membri ai echipajelor aflați la bord cu destinația Libia, 5.434 fiind salvați de celelalte nave din convoi. Pentru aceste misiuni reușite, la reîntoarcerea în Malta Lt. Cdr. Malcolm D. Wanklyn va fi decorat de Amiralitatea de la Whitehall, cu *Distinguished Service Order - Royal Navy* (DSO: *Ordinul pentru Merite în serviciul Marinei Regale*)³⁴. Special pentru scufundarea lui *Conte Rosso*, va primi cea mai înaltă distincție militară a Imperiului, *Victoria Cross*, decretul fiind semnat în 16 decembrie 1941 de M.S. Regele George al VI-lea al Marii Britanii, cu mențiunea că „Lt. Cdr. Malcolm David Wanklyn, a arătat cea mai

---

³¹ S.B. Hart, *op. cit.*, p. 105.

³² *In Memoria Del Piroscapo „Conte Rosso” - Notiziario della Marina*, XXXI (7), Giugno 1984.

³³ P.R. Williams, *op. cit.*, p. 74.

³⁴ S.B. Hart, *op. cit.*, p. 121.

mare măsură a curajului în prezența inamicului, și a atacat navele acestuia cu pricepere și determinare”.³⁵ Succesele submarinelor costiere din Flotila a X-a britanică cu baza în insula Malta, din cursul anului 1941, au fost scump plătite în anul următor, din cele cinci unități operative aflate aici de la începutul lui 1941, *HMS Utmost*, *HMS Unique*, *HMS Upright*, *HMS Urge* și *HMS Upholder*, doar *HMS Upright* a supraviețuit războiului.

După dispariția lui *HMS Upholder* în 14 aprilie 1942 (?), un alt submarin britanic, *HMS Urge*, pierde în apele Mediteranei, în SV Siciliei, în 29 aprilie 1942, fiind scufundat de bombele de profunzime lansate de un biplan italian Fiat CR 42, în timp ce ataca la suprafață vaporul *San Giusto*. Sub comanda căpitanului Lt. Edward Philip Tomkinson, *HMS Urge* reușise câteva rezultate remarcabile: scufundarea în 1 aprilie 1942 a crucișătorului ușor italian *Giovanni delle Bande Nere*, supraviețuitorul bătăliei de la Capul Spada din anul 1941. De asemenea, în cursul desfășurării primei bătălii din golful Sirte, în 13 decembrie 1941, *HMS Urge* s-a apropiat curajos de nava-amiral a flotei italiene, cuirasatul *Vittorio Veneto*, de 41.167 t, pe care a reușit să-l torpileze. Toamna anului 1942 aduce noi pierderi pentru Flotila a X-a din Malta: astfel, submarinul *HMS Unique*, în drum spre baza britanică Holy Loch, este scufundat cu întregul echipaj lângă Gibraltar, în 24 octombrie 1942³⁶. Performanțele acestui submersibil comandat în ultimul său an de existență de către Lt. Robert Evelyn Boddington, sunt puțin cunoscute, deoarece el a distrus doar trei nave inamice: în 10 martie 1941, la 95 mile NV de Tripoli torpilează și scufundă cargoul *Fenicia*, de 2.584 t, apoi, în 3 iunie, distruge în golful Lampedusa micuțul trawler *Arsia*, de 736 t. Ultimul succes al submersibilului *HMS Unique* este însă semnificativ: în 20 august 1941, reușește pe baza informațiilor furnizate de sistemul ULTRA³⁷ să intercepteze în poziția 33°03'N și 13°03' E și să scufunde, la 11 mile de Tripoli, nava oceanică de linie *Esperia*, cu un deplasament de 11.398 t, reconvertită de către italieni în transportator de trupe³⁸. După succese eclatante, la concurență cu nava lt. Cdr. Malcolm D. Wanklyn, *HMS Utmost*, dispare cu întreg echipajul în drumul de întoarcere spre baza din Malta. Ce s-a întâmplat? În apele din SV-ul insulei Sicilia, submarinul de coastă *HMS Utmost* a fost localizat în 25 noiembrie 1942 de către torpilorul italian *Groppo*, iar încărcăturile explozive reglate pentru adâncime, lansate de acesta au lovit carena submersibilului, scufundându-l³⁹. Unicul supraviețuitor al Flotei a X-a de submarine din Malta, care a operat între anii 1941-1942 în războiul din Mediterana, *HMS Upright* va fi retras din serviciul Royal Navy în 19 decembrie 1945. Dacă

---

³⁵ <http://www.msubs.co.uk/crew/VC.../wanklyn.php/>, accesat în 10 august 2015.

³⁶ J. Wingate, *op. cit.*, p. 178.

³⁷ *SRH* - 391, p. 21, item 0843.

³⁸ *USMM*, 1973, p. 206.

³⁹ J. Wingate, *op. cit.*, p. 179.

submarinele britanice de tip *U* au o activitate vizibilă în Mediterana, în a doua jumătate a anului 1941, Regia Marina a încercat să reacționeze asupra acestei amenințări mortale pentru traficul naval spre Libia, prin îmbunătățirea mijloacelor anti-submarine.

Bibliografie:

Ufficio Storico della Marina Militare (USMM) *Le azioni navali in Mediterraneo dal 10 giugno 1940 al 30 settembre 1941*, Roma, 1973.

Bollettino d'Archivio dell'Ufficio Storico della Marina Militare (BAUSMM) Roma.

ULTRA: Secret German Messages from World War II - Military and Naval Signals, Bethesda MD., University Publications of America of the Old Dominion University Library, 1989, declassified microfil pp. 1025-1026, item 156; SRH-391, p. 21, item 0843.

Jim ALLAWAY, *Hero of the Upholder. The Story of Lieutenant Commander M. D. Wanklyn, V. C., D. S. O.*, Shrewsbury, AirLife Publishing, 1991.

Ernie BRADFORD, *Siege Malta: 1940-1943*, London, Penguin Books, 1987.

Tim CLAYTON & Phil CRAIG, *The End of the Beginning: From the siege of Malta to the Allied Victory at El Alamein*, New York, Free Press, 2003.

J.J. COLLEDGE, Ben WARLOW, *Ships of the Royal Navy: A Complete Record of all Fighting Ships of Royal Navy*, Casemate Greenhill, 2010.

DSC RN Capt. M. L. CRAWORD, *HMS Upholder, Royal Navy Submarine*, în "Warship Profile", 16, 1972.

Peter DARMAN (ed.), *Warships and Submarines of World War II*, Kent, Grange Books, Hoo Near Rochester, 2004.

Sydney B. HART, *Submarine Upholder*, Stroud: Amberley Publishing, Chalford, Gloucestershire, 2009.

In Memoria Del Piroscifo „Conte Rosso”, în "Notiziario della Marina", XXXI (7), Giugno, 1984.

Stephen MAY, *Strangling Rommel: British Submarine Commanders in the Mediterranean, June 1940 to September 1943*, în "Mariner's Mirror", vol. 88, no. 4, 2002, pp. 451-459.

Del Rodolfo MINIO, *Sulle rotte dei convogli*, 2a parte, în "Storia Militare", no. 152, 2006, pp. 31-37.

Paul R. WILLIAMS, *Malta Island under Siege*, Barnsley, South Yorkshire, Pen & Sword Military, 2009.

John WINGATE, *The Fiftinh Tenth: The Tenth Submarine Flotilla and the Siege of Malta*, Penance: Cornwall, Periscope Publishing, 2003.

http://www.naval-history.net/x_GM.../.

<http://www.uboat.net/allies/warships/ship/9350.html/>.

<http://www.msubs.co.uk/crew/VC.../wanklyn.php/>.